

متینگ‌های سازنده آقای دکتر

نگاهی به سخنرانی‌های دکتر حسین سامی‌راد که بهداشت عمومی مشهد را در اواخر دوره پهلوی اول ارتقا می‌دهد

دکتر حسین سامی‌راد تنها پسر دکتر اسماعیل خان بود

- پسر دکتر اسماعیل خان

حسین سامی‌راد در سال ۱۲۸۴ خورشیدی در بجنورد و در خانواده‌ای اصیل و ایلاتی به دنیا می‌آید. او بزرگ‌ترین فرزند از میان شش فرزند و تنها پسر دکتر اسماعیل خان و زرین تاج است. خانواده‌اش نسل به‌نسل با طبابت و پزشکی سروکار دارند و همین پیشینه، علاقه او را به دانش پزشکی تقویت می‌کند.

پدرش، دکتر اسماعیل خان، به‌اعتبار اخبار روزنامه «شرق ایران» مورخ ۱۵ صفر ۱۳۳۶ قمری (۹ آذر ۱۲۹۶ خورشیدی)، «امین مالیه تبادکان» بوده که استعفا کرده است. روزنامه «بهار» در ۷ محرم ۱۳۳۷ قمری (۲۱ مهر ۱۲۹۷ خورشیدی) نیز او را یکی از اعضای منتخب «کنفرانس ایالتی» ثبت می‌کند. او همان دکتر اسماعیل خانی است که کتاب دو جلدی «تاریخ جنگ بین‌المللی» تألیف موریس پالئوک را در سال‌های ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴ خورشیدی ترجمه می‌کند؛ کتابی که مطبعه خراسان آن را چاپ می‌کند و خبرش نیز در روزنامه «خورشید» مورخ ۲۸ بهمن ۱۳۰۳ منتشر می‌شود. روزنامه «مهر منیر» در ۱۱ جمادی‌الاول ۱۳۴۲ قمری (۲۸ آذر ۱۳۰۲ خورشیدی) نیز نام دکتر اسماعیل خان را در جمع کاندیداهای مجلس شورای ملی می‌آورد که تا آن لحظه در رتبه پنجم بیشترین آرای مأخوذه قرار دارد.

از آنجاکه دکتر اسماعیل خان از معارف‌خواهان شاخص مشهداست، پسرش نیز تحصیلات عالیه را دنبال می‌کند و در سال ۱۳۰۴ خورشیدی از دارالفنون تهران فارغ‌التحصیل می‌شود. حسین سامی‌راد در ادامه، به پیشنهاد پدرش، تحصیل پزشکی را آغاز می‌کند و مدتی نیز به تدریس ریاضیات و علوم طبیعی در دبیرستان «ثروت» تهران می‌پردازد.

سامی‌راد برای ادامه تحصیل به فرانسه می‌رود و پس از گذراندن دوره تخصص بیماری‌های کودکان، در سال ۱۳۱۵ خورشیدی مدرک دکترای پزشکی خود را با درجه ممتاز از دانشگاه سوربن دریافت می‌کند. او مدتی نیز در اروپا می‌ماند و

در زمینه‌های تشریح و فیزیولوژی به پژوهش و تدریس می‌پردازد. سپس با اقامتی کوتاه در ایتالیا و فراگیری مباحث مالاریاسناسی، به ایران بازمی‌گردد.

با وجود پیشنهاد تدریس در دانشگاه تهران، علاقه سامی‌راد به خراسان سبب می‌شود با پیشنهاد ترک کند و به مشهد بازگردد. روزنامه «آزادی» چاپ مشهد، خبر این بازگشت یا «ورود» را در شماره ۱۲۸۶ خود به تاریخ ۱۷ خرداد ۱۳۱۶ خورشیدی درج می‌کند و می‌نویسد: «آقای دکتر سامی‌راد که از طرف بهداری کل به سمت ریاست بهداری ایالت خراسان انتخاب شده‌اند به مشهد ورود کردند.»

- سخنران مجالس موعظه پزشکی

اما حضور دکتر سامی‌راد در مشهد، مصادف با روزهایی است که برگزاری متینگ‌های آموزشی پزشکی برای مردم مشهد شروع می‌شود. روزنامه «آزادی» در همان شماره (۱۷ خرداد ۱۳۱۶ خورشیدی) که خبر ورود دکتر سامی‌راد را درج می‌کند، خبر یکی از این جلسات را هم نشر می‌دهد و می‌نویسد: «در مجلس موعظه عمومی، شب شنبه مجلس موعظه عمومی با حضور عده زیادی از اکابر و اهالی شهر در فضای دبیرستان شاهرضاتشکیل گردید ابتدا آقای دکتر محمد معاضد نطق جالب توجهی درخصوص علل سرایت امراض تناسلی (سیفلیس وسوزاک) و خطرات آن ادا نموده بعد آقای حاج قوام‌لاری از طرف بیان تاریخ‌زدنگذاری حضرت ختمی مرتبت و مکارم اخلاقی آن حضرت حضار را مستفیض کردند.» اما آنچه از اخبار نشریات مشهد پیداست، این است که برگزاری این جلسات موعظه عمومی با حضور دکتر سامی‌راد بسیار رونق می‌گیرد و هر چند روز، یکی از آن‌ها در نقطه‌ای از شهر برگزار می‌شود.

روزنامه «آفتاب شرق» خبر نخستین نطق پزشکی دکتر سامی‌راد را در شماره ۳۱۰ خرداد ۱۳۱۶ خورشیدی نشر می‌دهد و می‌نویسد: «کنفرانس در دبیرستان شاهرضا، ساعت ۶ بعدازظهر روز پنجشنبه به موجب دعوتی که از طرف اداره معارف شده بود با حضور خانم‌ها آقایانی که حضور بهم‌رسانیده بودند از طرف آقایان دکتر محمد معاضد مدیر بیمارستان شاهرضا و آقای دکتر سامی رئیس بهداری خراسان کنفرانس جالب و مفیدی راجع به اهمیت وظایف مادری وطریق بهداشت کودکان ایراد شده و در ساعت هفت و نیم خاتمه یافت.» روزنامه «آفتاب شرق» با توجه به آمار بالای مرگ‌ومیر کودکان در آن روزگار، حضور دکتر سامی‌راد را که متخصص کودکان است، غنیمتی برای کودکان خراسانی می‌داند و می‌نویسد: «ما

دکتر سامی‌راد، در مقام ریاست دانشگاه مشهد(فردوسی) سال‌های ۱۳۲۷ تا ۱۳۴۱ خورشیدی

دکتر سامی‌راد در محل کارش در فرانسه

حسین‌بیات‌ادر اواخر دوره‌پهلوی اول، مشهدبه‌جالش‌های بهداشتی عمیقیرویه‌رو می‌شود؛ مرگ‌ومیر بالای کودکان، شیوع بیماری‌های واگیر و کمبود نیروی آموزش‌دیده درمانی، از جمله دغدغه‌های روزمره مردم و متولیان شهر به‌شمار می‌رود. در این میان، بازگشت دکتر حسین سامی‌راد، نخستین متخصص بیماری‌های کودکان در خراسان، نقطه عطفی در تاریخ بهداشت عمومی مشهد است. او نه تنها با تأسیس نخستین آموزشگاه عالی بهداشت و راه‌اندازی بخش‌های تخصصی اطفال در بیمارستان شاهرضا (امام‌رضا^ع) کنونی، بلکه با برگزاری منظم «متینگ‌های عمومی» و سخنرانی‌های آموزشی در دبیرستان‌ها، مساجد و باغ‌های شهر، دانش بهداشت را از انحصار نخبگان خارج می‌کند و به میان توده‌های مردم می‌برد. این نوشتار به بهانه چهلمین سالگرد درگذشت دکتر حسین سامی‌راد، با تکیه بر اسناد مطبوعات محلی دهه «۱۳۱۰ و ۱۳۲۰ خورشیدی، نگاهی سازنده به نقش محوری او در ارتقای فرهنگ بهداشتی مشهد دارد، نقش آفرینی‌ای که اثرات آن تا دهه‌ها بعد در شکل‌گیری دانشکده پزشکی و نظام درمانی خراسان تداوم می‌یابد.

عموم خانم‌ها را به حضور در این‌گونه مجالس مفید که در آتیه منعقد خواهد شد دعوت نموده و امیدواریم با معاضدت مادران ذی‌علاقه از تلفات سنگینی‌که به جامعه‌کودکان خراسانی به‌واسطه نادانی و جهالت مادران وارد می‌شود جلوگیری شود.»

«کنفرانس عمومی» بعدی او در جمعه اول مرداد ۱۳۱۶ خورشیدی برگزار می‌شود که خبرش سه روز بعد در روزنامه «شهامت» نشر می‌یابد: «ساعت ۸ بعدازظهر جمعه ۵/۸/۱۳۱۶ مجلس کنفرانس عمومی در دبیرستان شاهرضایک عده از محترمین با خانم‌هایشان حضور بهم‌رسانیده آقای دکتر سامی راجع به بهداشت اطفال و آقای دکتر دانش درخصوص امراض دندان بیانات مبسوطی نمود.»

«بهداشت کودکان و نوزادان» آن چنان موضوع مهمی است که سامی‌راد چند روز بعد در یک جلسه عمومی دیگر درباره آن صحبت می‌کند. روزنامه «آزادی» در تاریخ ۱۱ مرداد ۱۳۱۶ خورشیدی می‌نویسد: «جلسه وعظ و خطابه عمومی شب‌شنبه در دبیرستان شاهرضا با حضور عده زیادی از بانوان و صفوف مختلفه شهر تشکیل گردید ابتدا آقای هوده چند ماده قانون خوانده و تفسیر نمودند. بعد آقای دکتر سامی‌راد نطق مفصلی راجع‌به بهداشت نوزادگان ادا کردند.»

روزنامه «شهامت» هم‌فردای این‌روز، خبر«دعوت در دبستان فروغ» را نشر می‌دهد و می‌نویسد: «دیروز عصر به موجب دعوتی که از طرف فروغ خانم آذرخشنی رئیس جمعیت طرفداران نگهداری اطفال شده است، جمعیت زیادی از خانم‌های محترم در دبستان فروغ حضور بهم‌رسانیده اولین جلسه عمومی خانم‌های طرفدار نگهداری اطفال تشکیل گردیده، امینه آقای دادودی رئیس بازرسی اداره معارف جلسه را مفتوح نموده و شرحی در اطراف فواید اقدام بانوان و منظور مقدسی که دارند اظهار داشته پس آقای دکتر سامی نطق مؤثر و مفیدی ایراد و پس از بیانات فروغ خانم آذرخشنی با نطق بانو عزیز آذرخشنی جلسه خاتمه یافت.»

روزنامه «آزادی» البته خبر این جلسه را یک روز بعدتر، یعنی در ۱۳ مرداد ۱۳۱۶ خورشیدی، نشر می‌دهد و از دعوت دکتر سامی‌راد از بانوان مشهدی می‌نویسد: «آقای دکتر سامی‌راد که نطق‌هایی در این موضوعات (راجع‌به بهداشت بانوان و کودکان) برعهده ایشان است بیانات کرده، بانوان را برای شب‌شنبه به مجلس وعظ و خطابه دبیرستان شاهرضا دعوت کردند.»

این روزنامه هم حضور سامی‌راد را در مشهد یک غنیمت می‌داند و ذیل خبر بالا می‌آورد: «امیدواریم بانوان و آقایان فرصتی را که نصیبشان

تأسیس نخستین «آموزشگاه عالی بهداشت» مشهد در سال ۱۳۱۹ خورشیدی است. این آموزشگاه با همکاری گروهی از پزشکان از جمله دکتر رضا سالاری و سرگرد مختار نجف‌زاده برای تربیت بهیار و نیروهای مورد نیاز مراکز درمانی ایجاد می‌شود.

در این سال، پروفسور شارل ابرلن (Charles Oberling)، استاد و پژوهشگر پزشکی فرانسوی و دومین رئیس دانشکده پزشکی دانشگاه تهران، مأموریت پیدا می‌کند ضمن بازدید از بیمارستان شاهرضا و بررسی امکانات موجود آن، برای تأسیس اولین آموزشگاه‌عالی بهداشت در مشهد تصمیم‌گیری کند. با موافقت او و نامه‌ای که وزیر فرهنگ در ۲۶ خرداد ۱۳۱۹ به نایب‌التولیه آستان قدس می‌نویسد، تأسیس آموزشگاه عالی بهداشت در مشهد و پذیرش دانشجو اعلام می‌شود.

آموزشگاه عالی بهداشت در مهر ۱۳۱۹، در دبیرستان فردوسی تشکیل می‌شود. از آنجا که اواخر سال گذشته، دکتر حسین سامی‌راد سخنرانی مهیجی درباره وضعیت بیماری‌های واگیر شهر مشهد در دبیرستان فردوسی کرده و از دانش‌آموزان دعوت کرده که در آموزشگاه عالی بهداشت ثبت‌نام کنند، در نخستین روز ثبت‌نام این آموزشگاه حدود ۷۲ پسر ثبت‌نام می‌کنند. اولین کلاس درس آموزشگاه درباره فیزیولوژی بدن است و دکتر سامی‌راد تدریس آن را برعهده دارد. دکتر احمد سالاری نیز به‌عنوان اولین معلم تشریح در آموزشگاه فعالیت می‌کند. اولین جلسه از کلاس دکتر سالاری باعث می‌شود بیش از نیمی از دانش‌آموزان با دیدن جسد، حالشان بد شود و از تحصیل در آموزشگاه انصراف بدهند. بنابراین، فقط ۳۲ دانش‌آموز برای نخستین آموزشگاه عالی بهداشت کشور باقی می‌مانند. آن‌ها همان‌هایی هستند که سال ۱۳۲۴ فارغ‌التحصیل شده و برای خدمت به شهرهای خراسانی اعزام می‌شوند. سامی‌راد که ریاست و تدریس آموزشگاه را برعهده دارد، با سخنرانی‌های هفتگی، جوانان را به تحصیل در رشته‌های بهداشتی تشویق می‌کند تا اینکه آموزشگاه در سال ۱۳۲۸ به سومین دانشکده پزشکی کشور تبدیل می‌شود؛ دانشکده‌ای که از سال ۱۳۳۱ تا سال ۱۳۴۲ ریاستش به خود سامی‌راد سپرده می‌شود.

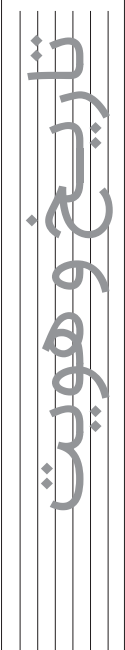
- خدمات ماندگار

دکتر سامی‌راد در بیمارستان امام رضا^ع نیز بانی خدمات بسیاری است. بنا بر نوشته روزنامه «زندگی» در ۱۵ آذر ۱۳۲۴ خورشیدی، «امور این مؤسسه (بیمارستان شاهرضا) به‌طور کلی به ریاست آقای پزشک‌ه‌امر شلاک و معاونت آقای دکتر حسین سامی اداره می‌شده است.» او در بیمارستان، نخستین بخش ویژه بیماری‌های کودکان را راه‌اندازی می‌کند و به این ترتیب، طب اطفال را در مشهد رسمیت می‌بخشد.

همین روزنامه در شماره ۲۰ آذر ۱۳۲۴ خورشیدی درباره «پرورشگاه ۱ و ۲» مشهد می‌نویسد: «برای پرورش اطفال بی‌سرپرست وسایل کافی داشته که به ریاست آقای دکتر حسین سامی‌راد و معاونت آقای دکتر قهرمانی اداره اطفال بیمار نیز جایگاه مخصوصی برای مواظبت و پرستاری دارد. در این دو قسمت بالغ بر ۷۰ تختخواب موجود است به امور تربیتی این اطفال دقت و توجه کاملی شده و برای آنکه بیمارستان وظیفه خود را درباره آن‌ها به‌طور کامل‌تری انجام داده باشد برای تأسیس دبستان در بیمارستان با فرهنگ مذاکره و به اخذ نتیجه امیدوار است. مادرانی که در مواظبت اطفال خود به مشکلاتی مواجه می‌شوند بدون هیچ‌گونه مانعی غالباً به این قسمت مراجعه فرموده دستورات کافی و لازم اتخاذ می‌نمایند.»

بعداً، درمانگاه‌ها خبریه‌رازی نیز به‌هم‌اتو تأسیس می‌شود و به یکی از مراکز مهم درمانی مشهد تبدیل می‌شود. سامی‌راد همچنین برای تأسیس آموزشگاه‌های بهداشتی در شهرهای مختلف تلاش می‌کند و در سال ۱۳۴۰-۱۳۴۱ نیز زمینه تبدیل دانشکده پزشکی را به دانشگاه فراهم می‌کند. در نوشته‌ای که به قلم یکی از دختران دکتر سامی‌راد نوشته شده است، تأسیس اولین کلینیک رایگان اطفال در مشهد در سال ۱۹۴۰ (۱۳۱۹) برای خدمت‌رسانی به افراد بی‌بضاعت جامعه، نیز در زمره «دستاوردهای برجسته دکتر سامی‌راد نوشته شده است که به احتمال قوی اشتباه باشد، چون در این سال هیچ سندی مربوط به درمانگاه اطفال در اسناد شهرداری و مطبوعات وقت دیده نمی‌شود. اگرچه نام او در کمیسیون‌های پزشکی شهرداری که در سال ۱۳۲۶ برای تشکیل بیمارستان شهرداری برگزار شده، دیده می‌شود.

دکتر سامی‌راد بعداً در مقام ریاست بیمارستان امام رضا^ع، ریاست دانشگاه فردوسی و ریاست سازمان هلال احمر نیز خدمت می‌کند؛ اما عنوان «اولین متخصص بیماری‌های کودکان در مشهد» بیش از هر عنوان دیگری کنار نامش می‌درخشد. دکتر سامی‌راد پس از بازنشستگی در سال ۱۳۴۱ خورشیدی، به تهران عزیمت می‌کند و هرازگاهی به‌صورت مسافرتی به مشهد بازمی‌گردد. او نهایتاً در ۲۹ شهریور ۱۳۶۵ درگذشت و برای همیشه در جوار حضرت امام رضا^ع آرام گرفت. از دکتر سامی‌راد سه فرزند و شش نوه به‌یادگار ماند: لیلا (رادیولوژیست)، سام (مهندس عمران) و ویدا (کارشناس علوم سیاسی).

تقویم
تاریخ

کوتاه از سرباز گیری در ایران یک قرن پیش، به مناسبت روز سرباز

قانونی برای جان برکفان مدافع

گروه تاریخ و هویت| امروز روز سرباز است. سربازانی که در این سال‌ها با داغ ازدست‌دادن بسیاری‌شان گریسته‌ایم؛ از مرزداران غیور بگیردی تا آنان که در دوران جنگ هشت ساله، در جنگ دوازده روزه و این چند ماه اخیر در جنگ نابرابر ما با آمریکا و اسرائیل جان دادند تا خاک ندهند. به روایت تاریخ، در گذشته و پیش از تصویب اجباری شدن قانون سربازی، سربازگیری برای ارتش و سپاه شاهان، به‌طور عسیره‌ای انجام می‌شده است. به این شکل که هر ایل و طایفه‌ای موظف بوده در زمان لشکرکشی، نیروی مسلح در اختیار دولت بگذارد. این نیروها معمولاً «سرباز» به مفهوم امروزی نبودند، بلکه در قالب «نوکر» و به‌ازای گرفتن «تیول» یا حق استفاده از زمین به خدمت درمی‌آمدند.

درواقع تا اوایل قرن نوزدهم میلادی، ایران فاقد نوعی سازمان منظم و منسجم نظامی بود. سربازان فقط در مواقع جنگ و بروز خطر فراخوانده می‌شدند و برای تمرکز و تعلیم‌دادن به آن‌ها بود و چه و اعتبار کافی در دسترس نبود. سپاهیان به شیوه‌های سنتی تعلیم می‌دیدند.

البته با ضعیف‌شدن ساختار ایلی و نیاز روزافزون به نیروی نظامی، از دوره فتحعلی‌شاه و به‌ویژه در جنگ‌های ایران و روس، شیوه «بنیچه» رایج شد. در این نظام، هر روستا یا محله موظف بود تعداد مشخصی سرباز تأمین کند. تأمین سرباز به‌شکل بنیچه‌البته که خالی‌ازاشکال نبود زیرا که سربازی در عمل به‌شکل اجاره و خریدوفروش درآمد، یعنی ثروتمندان می‌توانستند برای فرار از خدمت، فردی از طبقات پایین را به جای خود به سربازی بفرستند. درنهایت هم این پدیده، فساد گسترده‌ای ایجاد کرد و کیفیت ارتش را پایین آورد. ناگفته‌نماند که این تنها مشکل در سربازگیری نبود و عوامل دیگری مانند نبود فهرست جمعیتی منظم، نبود آموزش نظامی مدرن و اینکه حقوق سربازان غالباً پرداخت نمی‌شد، باعث فرار و بی‌نظمی بسیاری شد.

با آغاز جنگ‌های ایران و روسیه در اوایل دوره قاجار و شکست‌های پی‌درپی، فرسودگی نظام سیاسی، اجتماعی کهن ایران و به‌تبع آن سازمان لشکری آن آشکار شد و از آن پس افرادی چون عباس میرزا نایب‌السلطنه، میرزا عیسی معروف به قائم‌مقام و ابوالقاسم فراهانی درصد درآوردند تا با استخدام مربیان و کارشناسان نظامی اروپایی و استفاده از دانش نظامی آن‌ها در سازمان و تشکیلات لشکری کشور، اصلاحات لازم را به عمل آورند.

بعد از آن‌ها میرزاتقی‌خان امیرکبیر با انجام یک‌سری اصلاحات در نحوه آرایش نیروهای پیاده‌ه‌وسواره نظام، تقویت توپخانه، حذف اخذ سیورسات از زارعین، تغییر الگوی سربازگیری، متحدالشکل کردن لباس‌ها، تأسیس قراولخانه و ساخت انواع سلاح و همچنین تأسیس دارالفنون موفق شد تحولی شگرف و اساسی در ارتش ایران به وجود آورد. در ادامه، کامران میرزا نایب‌السلطنه فرزند دوم ناصرالدین‌شاه که برای مدتی وزارت جنگ را برعهده داشت با تأسیس مدرسه نظام در سال ۱۳۰۳ قمری و استفاده از مستشاران اتریشی در مسیر این اصلاحات گام برداشت. آشفتگی‌های ساختاری ارتش در دوره قاجار سبب تضعیف بیش از حد مدافعان وطن شد تا اینکه در نهایت پهلوی اول با تصویب قانون سربازگیری اجباری در سال ۱۳۰۵ خورشیدی سعی کرد این معضل را بهبود ببخشد. در واقع رضاشاه پس از رسیدن به قدرت در سال ۱۳۰۴، برنامه‌ای جدی برای ایجاد ارتش ملی مدرن در پیش گرفت. قانون سربازگیری عمومی و اجباری در سال ۱۳۰۵ به تصویب مجلس رسید. براساس این قانون، حکومت، خدمت وظیفه عمومی برای همه مردان واجد شرایط، اجباری بود، به جز معافیت‌های مشخص (بیماری، تک‌فرزندی، کفالت خانواده و بعدها تحصیلات)، در ادامه پهلوی اول برای اجرای این قانون از افسران آموزش‌دیده ارتش که برخی در فرانسه و شوروی آموزش دیده بودند، استفاده کرد. ثبت‌احوال و شناسنامه و آمار جمعیتی، ابزار اصلی سربازگیری منظم شد. سربازان در این دوران دارای کارت سربازی شدند که نام، سن و درجه‌شان بر روی آن ثبت بود. شاید برایتان جالب باشد نخستین سربازانی که پس از تصویب این قانون به خدمت درآمدند، متولد چه سال‌هایی بودند. پاسخ این است، متولدان سال‌های ۱۲۸۴ و ۱۲۸۵ خورشیدی.

در ادامه و در سال‌های نخستین قرن حاضر در ارتش، یک شعبه «جدی‌گیری» یا همان سربازگیری هم راه‌اندازی کردند که بعدها شد اداره نظام اجباری و بعد هم «اداره نظام وظیفه عمومی». در سال ۱۳۱۷ هم قانون جدیدی برای سربازی تصویب کردند. در همه این سال‌ها که خدمت سربازی، بخشی از فرهنگ زندگی ایرانی بوده است به تداوب از جمله در سال‌های ۱۳۳۵ و ۱۳۵۰ و ۱۳۶۳ قوانین جدیدی از راه رسیدند تا وضعیت سربازی با شرایط روز و نیازهای نظامی و امنیتی کشور هماهنگ شود. اصلاحات مهم دیگری هم در قانون نظام وظیفه در سال ۱۳۹۰ انجام شد و به تصویب مجلس و شورای نگهبان رسید.

تاریخ
نگار

قدیمی ترین نقشه جهان روی یک لوح گلی کشف شد

گروه تاریخ و هویت| باستان‌شناسان قدیمی‌ترین «نقشه شناخته‌شده جهان» را در بین‌النهرین پیدا کرده‌اند، یک لوح گلی کوچک که حدود ۲۶۰۰ سال قدمت دارد. جالب است بدانید که روی این لوح، جهان به شکل یک دایره کشیده شده است و رود فرات هم از وسط آن عبور می‌کند. شهرها و سرزمین‌ها با علامت‌های ساده مشخص شده‌اند و اطراف دایره، «دریای بزرگ» قرار دارد. بیرون از آب‌ها هم سرزمین‌های ناشناخته با عنوان «جای هیولاها» یا «سرزمین‌های دور» نشان داده شده‌اند. این یعنی انسان‌ها هزاران سال پیش هم تلاش می‌کردند جهان را بفهمند. اندازه بگیرند و تصویر کنند.